

Het Land van Saeftinge - 3000 ha. natuurgebied - wordt gespaard

Het Verdrongen Land van Saeftinge in oostelijk Zeeuws-Vlaanderen is een meenland-schappelijk natuurgebied van enkele duizenden hectaren. Zonder wandelroutes, picknickplaatsen of drukte van degestoeeristen. En daarom wel duizenden en duizenden broedende vogels in het voorjaar en enkele natuurliefhebbers die onder leiding van een gids doordrongen in dit rijk der stilte.

Dit Saeftinge werd bedreigd. Op de linker Scheideoever komt een Belgisch industriegebied, dat moet worden ontsloten door het Baalhoekkanaal. Dit kanaal zal oostelijk Zeeuws-Vlaanderen in tweeën snijden. Voor dit kanaal waren twee tracés ontworpen. Een binnendijks en een buitendijks. Het buitendijks tracé zou Saeftinge allerminst ongemeoid laten.

Vorige maand is echter de beslissing gevallen ten gunste van het binnendijks tracé. Met drie tegen zeven stemmen heeft de Raad voor de Waterstaat besloten dat bij de uitvoering van de werken het Land van Saeftinge gespaard moet worden. Nederland moet de bevaarbaarheid van de Westerschelde pas verbeteren zodra België de waterkwaliteit belangrijk heeft verhoogd; een standpunt dat door de Nederlandse regering wordt gedeeld. Bovendien zal de bochtafsnijding bij Bath volgens een noordelijk tracé verlopen, hetgeen voor Saeftinge ook goed uitkomt.

In Zeeland was een flinke meerderheid voor de plannen van het kanaal door Saeftinge in het belang van de landbouw. Men is met de afwijzing van het buitendijks tracé allerminst gelukkig.

De Commissaris der Koningin, mr. J. van Aartsen zei: „De aantasting van het Land van Saeftinge zou best zijn meegevoelen. Er bleef althans voldoende natuurgebied over.“ Mr. J. F. G. Schlingemann, lid van Gedeputeerde Staten, en voorstander van het buitendijks tracé vond dat minister Drees de inspraak van een meerderheid aan zijn laars had gelapt, zodat nu 500 hectare van de beste Europese landbouwgrond moet worden prijsgegeven. Hij noemde de keuze van het binnendijks tracé, dat Saeftinge spaart, een „slechte beslissing. Alle belangen zijn opgeofferd aan de wensen van een paar biologen.“

Gedeputeerde mr. J. P. Boersma, die vóór het behoud van Saeftinge was, verwelkomde de beslissing, maar noemde de milieu-eisen minstens zo belangrijk. „Het schoonhouden van de Westerschelde zal van de Belgen een geweldige krachtsinspanning vergen. Omdat we niet hypocriet mogen zijn moeten we nu de smeerpijp uit Noord-Brabant, die bij Waarde in de Schelde loopt, zuiveren.“

Het Verdrongen Land van Saeftinge is wel eens het „Rijk der Grote Stilte“ genoemd. Een benaming die overigens niet opgaat in het voorjaar. Want dan is dit gebied een van de gemeenschappelijke babykamers van vele vogelsoorten. Het wegvallen van dit enorme broedgebied zou grote schade hebben berokkend aan de progenituur van de Nederlandse en Belgische water- en weidevogelstand. Onder die vogels mogen nu onder meer worden gerekend: niet alleen de verschillende soorten eenden en meeuwen, maar ook de Kievit, de fuut, de grutto, de wulp, de kluit, de tureluur, de scholekster en zelfs de reiger, die weliswaar in dit boomloos reservaat van schorren en slikken niet broedt, maar wel fourageert. De bedreiging is nu gelukkig geweken; het Land van Saeftinge wordt gespaard.

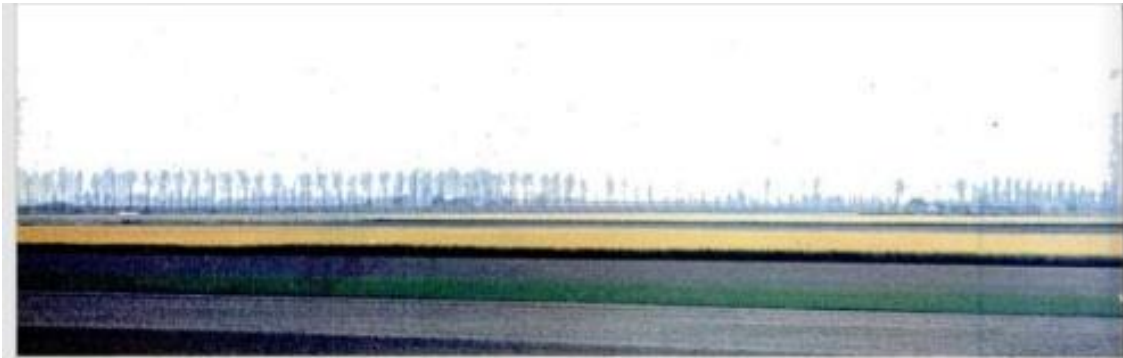
Buitendijks natuurgebied

Wie rondwaait bij de bosjes en vennen in de buurt van de Oost-Zeeuws-Vlaamse dorpen Clinge en Nieuw Namen, kan niet broeden dat maar even noordwaarts langs de zuidelijke Scheideoever een weergaloes buitendijks natuurgebied ligt van 2700 tot 3500 hectare, dat overigens alleen mag worden betreden onder geleide van een gids. Wie zich zonder gids in dit terrein waagt, loopt de kans gesmoord te worden in het drijfzand of 't moeras. Het Verdrongen, maar nu goeddeels droog blijvende, Land van Saeftinge, bestaat uit uitgestrekte kleiplaten met diepe gulen en geultjes, afgewisseld door brede krekens met stranden of steil afgekafde oevers van niet zelden anderhalve meter hoogte. Hier en daar kan men merkwaardige schelpenvondsten doen in de langgerekte repen heider wit zand. Verder is dit gebied begroeid met moerasvegetatie, zoals riet, pollen met biezen, een enkel laag bosje met wat elzen, wilgen of een berk en daarnaast ook planten, die zich alleen thuis voelen in de zilte adem van de zee.

De stilte beluisterd

Hier kan men vele maanden de stilte

Vogelwachter F. van der Zande in Clinge, die al 37 jaar het Land van Saeftinge bestudeert, schet dat er zo'n 30.000 nesten verspreid liggen van dertig tot vijftig vogelsoorten, waaronder zeer zeldzame zoals de zwaarkopmeeuw en de Noorse stern. Het gebied mag alleen met hem worden betreden; van maart tot augustus heeft hij geen weekend meer vrij...

beluisteren. Een groot goed in de door ijs-
waai geploegde Lage Landen. Er zijn nog
schapen en herders. Op de weidegronden
graast jong hooivee. En heel ver aan de
einder ziet men de grote schepen langzaam
voorbij varen over de Schelde naar of van
Antwerpen.

De vogels laten zich alleen massaal horen
tijdens de najaarstrek en in het voorjaar,
wanneer de hele bonte collectie van het
Delta-gevoelge zorgt voor de instandhou-
ding van de soort. Verwonderlijk zijn dan de
kale meeuwenesten. Een kuiltje in het zand,
alsof een kleuter er een tennibellet valt.
Daarin drie, meestal vier, prachtige eieren
met de punten naar voren en in een mimicry
waardoor alleen de natuur het palet kon
hanteren. Eenden broeden er schitterend
verdekt in de pollen gras en zelfs in een
aangespoeld whiskeykratsje... en weigeren
zelfs hun tien eieren te verlaten als de came-
ra niet meer dan een meter van hun snavel
is verwijderd. De meeuwen, gezellig in kolonies
blijven broedend, maken een ijselijk mis-

baar bij de nadering van de geïnteresseerde
maar ook voorzichtige mens. Even vliegt de
meeuw op, maar verjagen laat hij zich niet.
De wulp zie je niet, of nauwelijks, je hoort
slechts zijn melancholiek gekjammer.

Een land vol zachte en harmonieuze kleur-
schakeringen; een strak, schier wolkenloos
uitspannel in het gevorderde voorjaar, met
daaronder de tinten, die de Grieks-Spaanse
schilder El Greco voor zijn doeken aanwan-
de: onnavolgbare nuances in groen, blauw,
geelwit, bruin en soms diep rood.

Een wandeling door dit terrein is een be-
zigheid die inspanning verslaat en dan nog al-
leen zal worden gewaardeerd door hen die
bereid zijn vele uren achtereen rond te sjok-
ken in hoge laarzen. Er moet niet zelden
vaardig worden gesprongen om niet te ver-
zinken in de blauwe blubber der kreekoe-
vers. Soms moet man een ternauwernood
zichtbaar pad langs palen en planksmalle
bruggetjes volgen. Om niet verdwaald te
raken moet de gids zich - letland op de zon-
nestand - richten op ver verwijderde vaste

punten, zoals een populierenbosje, een
schaapkooi, een kerkstoren of, aan de oost-
klim, op het gelid der fabriekspijpen van de
Antwerpse agglomeratie.

Hier kwam de dreiging naderbij. Want de
plannen voor het Baalhoekkanaal - vorige
maand aan nieuwe voorwaarden gebonden
- zijn al in een gevorderd stadium. Dit kanaal
zal de rechtstreekse verbinding creëren tus-
sen de Westerschelde en het zeehaven-indu-
strieterrein op de linker Schelderoever bij
Antwerpen. Met inbegrip van de groenstro-
ken zal dit industrieterrein ongeveer 6650
hectare groot worden.

Twee tracés voorgesteld

Er is nu besloten tot het binnendijks tracé,
waardoor Saeflinge kan worden behouden.
Maar rijkswaterstaat had ook een buitendijks
tracé ontworpen, dat uiteraard voor het
grootste deel lag in de schorren van het Land
van Saeflinge. Nu het binnendijks tracé is
gekozen zal een grondoppervlakte van 700
hectare nodig zijn. Omdat het kanaal om

nautische redenen zo recht mogelijk moet
zijn heeft men van het buitendijks echor-
rengedebied toch nog een stuk grond van 60
hectare nodig. Ook zullen de dorpjes Baal-
hoek, Duivenhoek, Emmehoek, Kruispolder-
kaal en Paal moeten verdwijnen.

Aanslag voorkomen

In het licht van een uitspraak van een van
de vijf Zeeuwse gedeputeerden dat „alle
belangen zijn opgeofferd aan de wensen van
een paar biologen“ gaan we nog even na wat
er zou zijn gebeurd bij de vaststelling van het
nu verworpen buitendijks tracé.

Dit tracé zou een hap van ongeveer 550
hectare uit de gronden van het Land van
Saeflinge hebben gevraagd. De oppervlakte
van het laatste ongerepte schorregedebied in
de Delta zou dan met een-vijfde à een-ze-
vende zijn verminderd. Voorts zou de ooste-
lijke voorschovendam van het toekomstige
kanaal het Speelmansgat grotendeels heb-
ben afgesloten. En juist de grote aanvoer van
water naar en van het schorregedebied vindt

zijn weg via deze geul. In natuurwetenschap-
peijk opzicht zou dit hebben geleid tot een
waardevermindering en aantasting van dit
unieke natuurgebied. Instituten en univer-
sitaire afdelingen verrichten hier regelmatig
botanische, bodemkundige en geomorfolo-
gische studies. Ten slotte zouden de gebie-
den ten oosten van het kanaal zeer geïso-
leerd komen te liggen, waarbij men wel een
vraagteken had kunnen zetten bij het behoud
van hun huidige functie.

Landbouw

Volgens de vice-president van het Konink-
lijk Nederlands Landbouw Comité, mr. J. F.
G. Schillingmann, moet nu bij de vaststelling
van het binnendijks tracé 500 hectare van de
beste Europese landbouwgrond worden
prijsgegeven. Vertegenwoordigers van de
Oost-Zeeuwse-Vlaamse landbouw hadden
zich voordien al uitgesproken voor de vesti-
gung van de industrie langs de Nederlandse
oever van het kanaal. Maar - zo stelde men
toen - als compensatie van de Nederlandse

bereidheid tot aanleg van het Baalhoek-
kanaal zou België moeten beloven geen
vervuilende industrieën te stichten op de lijn
Antwerpen-Gent. In die kringen werd toen
de vrees uitgesproken dat aantasting van
Saeflinge niet is te voorkomen. Men vroeg
zich af of het gebied wel een waardevol
natuurgebied kon blijven wanneer de indu-
striële groei op de Belgische linkerover
doorgaat. Saeflinge zou dan wel eens door
water- en luchtverontreiniging en door ge-
luidshinder kunnen worden aangetast, son-
der dat Nederland er ook maar aan te pas
komt.

Een somber perspectief. Maar door het
besluit van de raad voor de waterstaat is het
getij nu gekeerd. Saeflinge wordt gespaard.
Niettemin blijft het van belang de waarschu-
wing voor de eventuele toekomstige milieu-
verontreiniging en geluidshinder in gedach-
ten te houden!

R. Nieman.

